

HATÁRTALAN LEHETŐSÉG: AZ ONLINE KURZUS

Sasné Dr. Grósz Annamária: PhD, egyetemi adjunktus, Pannon Egyetem, Veszprém.

1997. decemberétől a Pannon Egyetem oktatója, a Gazdaságtudományi Kar alapító tagja. Oktatói tevékenysége a marketing, piacelemzés, fogyasztói magatartás területéhez kapcsolódó tárgyakra terjed ki, fő kutatási területe a fogyasztói magatartás területén belül az etnikai marketing alkalmazási lehetőségei Magyarországon, illetve a határon túli magyar kisebbség körében. 2010 szeptemberétől amerikai-magyar, 2012-től amerikai-német-magyar online kurzus oktatója és szervezője. Az oktatás mellett a Tudományos Diákkör Kari vezetőjeként a tehetséggondozásban is jelentős részt vállal, a 2013. évi Közgazdaságtudományi OTDK ügyvezető titkára. E-mail: sasne@gtk.uni-pannon.hu

Hargitai Dávid Máté: PhD hallgató, Pannon Egyetem, Veszprém.

A Pannon Egyetemen végzett Gazdálkodás és menedzsment alapszakos (2009) majd Vezetés és szervezés mesterszakos (2012) hallgatóként. 2008-tól demonstrátorként vett részt a Vállalatgazdaságtan Intézeti Tanszék munkájában, jelenleg pedig PhD hallgatóként segíti a tanszék oktatási és kutatási munkáját. Elsődleges kutatási területe a sportmarketing, azon belül is a sportszponzoráció lehetőségei Magyarországon. Emellett a Gazdaságtudományi Kar Marketing kutatóműhelyében több kollégával közösen vizsgálja az intézményközi online kurzusok során alkalmazható pedagógiai módszereket. E-mail: hargitaidavid1987@gmail.com

Összefoglaló

A globalizáció hatása mára már az élet minden területén megjelenik, nincs ez másként a felsőoktatásban sem. Az innovatív technikai vívmányok folyamatos lehetőséget biztosítanak az oktatás/oktatási módszerek progresszív fejlődésére. Ezen pozitív hatásnak természetesen megvan az ellenpólusa is, hiszen azzal a hatalmas feladattal kell szembenéznünk, hogy nekünk oktatóknak olyan hallgatókat kell képeznünk, akik egyetemi/főiskolai tanulmányaik befejezése után képesek lesznek integrálódni az állandóan átalakuló üzleti élet globális világába. A dolgozat egy sajátos, több egyetem (magyar, német, amerikai) közötti online kurzus empirikus tapasztalatait kívánja bemutatni, melynek célja új meg-

világításba helyezni a gyakorlatorientált marketingoktatást, aktuális és tényleges üzleti problémák megoldásán keresztül. Az adatgyűjtést online módon, kérdőíves formában végeztük, a kurzuson résztvevő hallgatók körében. A kutatásunkkal felszínre kívántuk hozni, hogy a félévek során a hallgatók mennyire érezték a képzés által lefektetett célok megvalósulását, milyen operatív fejlesztésekkel (technikai, oktatási) lehetne növelni a kurzus eredményességét és sikerességét. Továbbá a vizsgálat tárgyát képezte, hogy milyen eltérések tapasztalhatók a hallgatók között annak függvényében, hogy mely kultúrához tartoznak. Az elemzési módszerek tekintetében tartalomelemzést, egyváltozós elemzéseket és a keresztábrás elemzést találtuk a legcélravezetőbbnek. A kurzus most már harmadik alkalommal került meghirdetésre, ahol egyrészt bővült a csatlakozó egyetemek száma, másrészt a hallgatói részvétel is emelkedő tendenciát mutat. Ebből következően sikeresnek ítéljük ezen online kurzust, hiszen rendkívül magas fokon adja vissza a valós multikulturális munkakörnyezetet, továbbá a hallgatók kompetenciái is (pl.: kritikai gondolkodásmód, csapat munkára való képesség) nagyobb mértékben fejlődnek, mint a hagyományosnak vett oktatásnál.

Kulcsszavak: Kultúraközi, egyetemközi, online, oktatásmódszertan, e-learning

1. Bevezetés

Az interneten keresztüli távoktatás költséghatékony, rugalmas oktatási lehetőséget teremt a felsőoktatási intézmények számára, amellyel kiléphetnek a globális piacra. A hallgatóknak, akik online kurzust vesznek fel, nem kell többé a tantermekben ülniük egy adott időpontban, rugalmasan kezelhetik – időbeosztás és hely szempontjából – a tanulást. Néhány egyetem az Egyesült Államokban (University of Texas, Minnesota State College and University) kötelezően elő is írja bizonyos számú kredit online kurzusokon történő megszerzését (Parry, 2010). Éppen emiatt számos tanulmány szól arról, milyen eltérések tapasztalhatóak az online és a hagyományos kurzusok oktatásában, melyek elsősorban a hallgatókkal való interakciók, a kurzus tartalmi tervezése, a tananyag átadása, az elvárások és az értékelési módszerek megfogalmazása területén jelentkeznek (Boling et al., 2012). A vizsgálatok arra is rámutatnak, hogy az online oktatás a hagyományos órákhoz képest további tevékenységeket, ráfordítást igényel a tanároktól is: meg kell ismerkedniük az alkalmazandó technológiával és eszközökkel, új oktatási módszereket kell elsajátítaniuk (Liu, 2012).

Mindezekre a pluszokra viszont szükség van. Simon Lester (2013) szerint a felsőoktatás egy igen jelentős, forradalmi változás előtt áll, melynek lényege az online oktatás, azon belül is a nyitott online kurzusok világméretű elterjedése. Erre a változásra érdemes időben felkészülni; aki nem fog tudni gyorsan váltani a hagyományos oktatásról, le fog maradni.

Egyetemünk harmadik éve dolgozik együtt egy amerikai egyetemmel online kurzus keretében. A közös programban 2012 szeptemberétől egy német egyetem is részt vesz. Jelen tanulmányban az új partnerintézmény csatlakozása előtti és utáni kurzusjellemzőket, hallgatói véleményeket, változásokat szeretnénk bemutatni.

2. Elméleti háttér

Az elmúlt években a felsőoktatásban elindult változások szükségessé teszik az intézmények számára, hogy végiggondolva lehetőségeiket, új piacokat próbáljanak meg találni és oktatási portfóliójukkal megelőzni. Figyelembe véve még az információs technológiai változásokat, az egyik lehetséges megoldás az oktatás online, számítógépeken keresztül megvalósítható változatának kialakítása. Ezzel a módszerrel az intézmény földrajzi elhelyezkedésétől függetlenül bármely piac elérhetővé válik. Az online oktatás tervezésénél és kivitelezésénél azonban számos összetevőre érdemes figyelmet fordítani.

Hill, Song és West (2009) megközelítése szerint a leglényegesebb különbség a számítógépen keresztül történő oktatásban a társadalmi jelleg hiánya. Véleményük szerint ebben az esetben a kommunikáció „hűvösebb”, és sokkal inkább feladatorientált lesz. Ez érthető, hiszen a kommunikáció segítségével cserélnek ötleteket a hallgatók – az oktató felügyelete alatt. A kommunikációt, a kurzushoz szükséges anyagok létrehozását és megosztását különböző eszközök segíthetik: blog, beszélgetések, videokonferenciák, wiki¹. Egy részük aszinkron módon, más részük szinkron (egyidejű) módon használható. Az aszinkron kommunikáció hasznossága egyértelmű: bárhol, bármikor hozzáférhetővé módon kínáljuk a tananyagot. A sávszélesség növekedése ugyanakkor mára megnövelte a szinkron kommunikáció népszerűségét. Az egyidejű kommunikáció közösségi érzést ad a hallgatónak és növeli az információk áramlását a csoporton belül. Így a kurzus kialakításánál mindkét dimenziót érdemes figyelembe venni (Hrastinski-Jaldemark, 2012).

A közösségi érzés kialakítása a hallgatói elégedettség szempontjából is fontos. Kutatások vizsgálták az elégedettséget befolyásoló tényezőket a hagyományos és az online kurzusok esetében. Az előzetes feltételezések alapján online oktatás során az elégedetlenség okai lehetnek a technikai problémák, az elszigeteltség érzése, az online tanulási gyakorlat hiánya, az eltérő háttér (Overbaugh-Nickel, 2011). A tanulási elméletek szerint a legfontosabb tényezők az interakció, a közös alkotás, a kritikus gondolkodás, és a hallgatók-oktatók közötti együttműködés – mind a hagyományos, mind a virtuális tanulási környezetben (Liburd-Tribe, 2011). Mivel a hallgatói elégedettség üzleti szempontból is fontos tényező a felsőoktatási intézményeknek, így érdemes ezekre az elemekre is odafigyelni. A web 2.0 alkalmazások lehetőséget adnak a közösségi médiaoktatásban történő alkalmazására. Ezen eszközök mellett, hogy keretet teremtenek a hallgatók egyéni felkészüléséhez, segítenek a közösségi érzés kialakításában, az interakció létrehozásában.

A wiki megoldások a csoportmunkát támogatják. segít a közös tudásbázis létrehozásában. Semmilyen tudás nem veszik el, és a gondolatok, ötletek a csoport valamennyi tagja számára hozzáférhetővé, szerkeszthetővé válnak.

A blogok segítségével a hallgatók kifejezhetik, kifejthetik az aktuális témával kapcsolatos véleményüket, melyhez a többi résztvevő hozzáfűzheti saját észrevételeit.

A közösségi média alkalmazások az oktatóknak is új lehetőséget teremtenek. a hallgatói aktivitások láthatóbbá válnak a szorgalmi időszakban, így az értékelés során nagyobb hangsúlyt fektethetünk a folyamatos munka értékelésére, mint a végső vizsgára. Ez pedig pozitívan hathat a hallgatók attitűdjére és elégedettségére is (Liburd-Christensen, 2013). Mindezen tényezők figyelembevételével a 2012. évre lényeges módosítások történtek kurzus kialakításában.

3. „Entering International Market” kurzus

2012. szeptemberétől a korábbi amerikai-magyar közös oktatás új résztvevővel, egy német egyetemmel bővült, így a résztvevő hallgatók száma 31-re emelkedett. Ez a változás jó indokot jelentett a korábbi oktatási tapasztalatok felhasználására és a kurzussal kapcsolatos változtatások végrehajtására. A változásokhoz hozzájárult az oktatás során alkalmazott amerikai keretrendszer változása is, amely a technikai lehetőséget biztosította az új elemek alkalmazására.

Az új kurzuson a hallgatóknak számtalan lehetőség állt rendelkezésre az egymással és az oktatókkal való kapcsolattartásra. A korábbi beszélgető-felület, videokonferencia, online tananyag, élő tanterem, e-mail küldés mellett megjelent az egyetemi könyvtárhoz való közvetlen hozzáférés, és Web 2.0 alkalmazások is: a blog és a wiki. Ezekkel a változtatásokkal az volt a cél, hogy a korábbi problémák egy részét (a távolság miatti nehéz kapcsolattartás, a feladat megoldásával kapcsolatos nehézségek) megszüntessük.

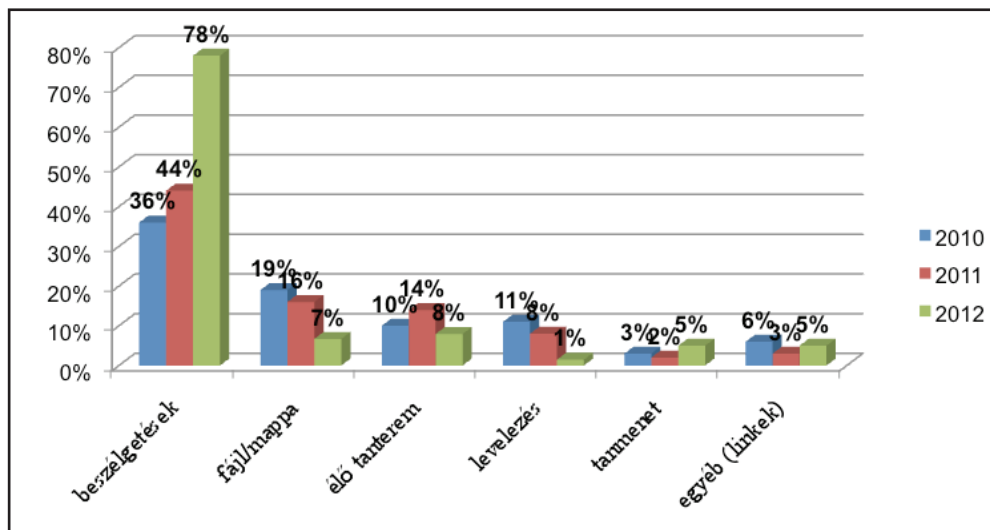
Természetesen a korábban bevált paramétereken nem változtattunk: a kurzus megőrizte nemzetközi jellegét, a három egyetem hallgatóit 4, vegyes összetételű csoportba osztottuk be. Továbbra is valódi vállalatok valódi piaci, marketing jellegű problémáit kellett megoldani a félév során: az amerikai oldalról két szolgáltatóvállalat, német részről maga a résztvevő egyetem, magyar részről pedig egy helyi termelővállalat vett részt a feladatkiírásban. Így a kurzus két fontos célkitűzése továbbra is megmaradt: globális, multikulturális munkakörnyezet biztosítása és életszerű feladat megfogalmazása. A kurzus lebonyolítását, az anyagok hozzáférhetőségét és a kurzus résztvevői közötti kommunikációt az amerikai egyetem által biztosított Blackboard Vista™, és Wimba Classroom™ rendszerek tették most is lehetővé.

3.1. A kurzus oktatás-módszertani értékelése

A legfontosabb a módszertan vonatkozásában, hogy a kurzus során alkalmazható eszközök közül, melyiket milyen mértékben használták a hallgatók a félév során. Egyrészt ebből képet kaphatunk a hallgatók eszközre vetített aktivitásáról, másrészt a jövőbeli fejlesztésekre is irányt mutat, hiszen ebből megállapítható, hogy milyen eszközökre/alkalmazásokra van szükség és melyek azok a lehetőségek, amiket ki lehet hagyni a későbbiekben. A statisztikai adatokat a hallgatók által kitöltött kérdőívek és a használt rendszer biztosította számunkra. (1. ábra)

1. ábra
A kurzus során alkalmazható eszközök

Forrás: saját szerkesztés

A hallgatói válaszok részben alátámasztják az ábrán látható statisztikákat. Míg 2010-ben a válaszok között nagy szórás volt tapasztalható az eszközök között, addig 2012-ben már sokkal „egyenletesebben” választottak a hallgatók. Összességében elmondható, hogy az első két kurzus alkalmával a Blackboard Forum-ot tartották a leghasznosabbnak a hallgatók, amiben az írásos beszélgetések zajlottak (12 hallgató), addig 2012-ben a fájlok/mappák (pl.: fájlcsere, wiki) kerültek előtérbe (23 hallgató választotta) a Blackboard (20 fő) mellett. Érdekes, hogy 2010 (5 fő) és 2011-ben (senki) a fájlok és mappák a hallgatói véleményalkotásban nem játszottak jelentős szerepet.

A Wimba élő tantermet mindhárom évben a második leghasznosabb eszköznek tartották a hallgatók 2010-ben 7-en jelölték ezt az opciót, míg 2011-ben 9 fő és 2012-ben 21 fő, amiből azt a következtetést lehet levonni, hogy 2011-től a hallgatók felismerték a kurzus egyik kulcspontját, vagyis az interaktivitás kiemelkedő szerepét, hiszen a közvetlen interakció fedi fel a legtöbb problémás pontot és a legtöbb megoldási lehetőséget. Fontos megjegyezni, hogy arányaiban mégsem ezt az eszközt alkalmazták a leggyakrabban. 2011-ben a hallgatók sokkal inkább az egymással való kommunikációt emelték ki, ebből következően a projektet és csapatmunkát tartották szem előtt, mintsem a video tananyagokat.

Az egyszerű levélküldés lehetősége is csak kis mértékben került kihasználásra, az információszerzéshez közzétett linkeket is csak csekély számban alkalmazták a hallgatók. A video-tananyagokat 2010-ben és 2011-ben is hasonló módon értékelték a hallgatók. Az 1-5-ig terjedő skálán (1 - nagyon jó/nagyon hasznos; 5 - meg se nézte az előadásokat) az első két lehetőséget jelölte a hallgatók nagy többsége (2010: 10 fő, 2011: 9 fő, 2012:

26) tehát ők hasznosnak tartották az előadásokat. 2010-ben 1 fő, 2011-ben 3 fő, míg 2012-ben 5 fő egyáltalán nem tartotta hasznosnak, ami egyértelműen javuló tendenciát mutat arányaiban tekintve a sokaságra. A kapott értékelések összhangban vannak azzal az eredménnyel, amit a kommunikációs eszközöknél feltártunk. 2011-ben inkább a projekt munkát helyezték előtérbe, 2012-ben már egyaránt fontosnak tartották a tananyag elsajátítását és a projektfeladatot is.

Az elmúlt három kurzus alapján a hallgatók nagy többsége fontosnak tartotta a Wimba élő tantermét, ahol élő szóban és valós időben vitathatták meg a projekt aktuális helyzetét és problematikus elemeit. Ennek az alapvető eszköznek köszönhetően a hallgatói munka dinamikusabbá, gördülékenyebbé vált. Természetesen akadtak negatív vélemények is, amelynek két alapvető oka volt: a csapat munkamoráljából (2011: 1 fő, 2012: 3 fő) és a rendszer nem megfelelő működéséből (2010: 2 fő 2012: 2fő) fakadó problémák.

A résztvevő egyetemek közös célként fogalmazták meg, hogy a hallgatók a valós élethez hasonlóan, multikulturális környezetben tudják végezni a projektmunkájukat, ezt figyelembe véve lettek kialakítva a csoportok is.

A célt minden félévben sikerült elérni, de természetesen minden félévben akadtak problémák, ami alapvetően természetesnek mondható, hiszen a kultúrák színes palettáját mutatják a hallgatók. 2010-ben a kihívást még a kommunikációs problémák (nyelvi nehézségek), a távmunka és az eltérő időzóna jelentette a hallgatók számára, de ezeket a tényezőket figyelmen kívül hagyva sikerült megoldani a feladatot és sok tapasztalatot szereztek a félév során. 2011-ben és 2012-ben a kihívás szó új értelmet nyert a hallgatói válaszok alapján, hiszen izgalmasnak, szórakoztatónak, érdekesnek, örömtelinek találták a kurzust, tehát a válaszok egyértelműen pozitív irányba tolódtak. A kommunikációs problémát 2011-ben egy hallgató említette, míg 2012-ben 4 fő említette. 2011-ben a valós élet helyzetet emelték ki (globalizáció hatásai és a multinacionális cégek térnyerése), 2012-ben pedig a kultúrák közötti eltérés megértését. A tendencia egyértelműen pozitív képet mutat, ami részben annak köszönhető, hogy az oktatók is több figyelmet fordítanak a kiválasztásra és olyan hallgatók kerülnek be a kurzusba, akik fogékonyak egy ilyen többszörös feladat megoldására.

2010-ben és 2011-ben a hagyományos és a multikulturális online kurzusok közötti legnagyobb különbségnek a távolságot tartották a hallgatók, hiszen nem tudták személyesen, szemtől szembe megbeszélni a projekttel kapcsolatos kérdéseiket, és ez gyakran nehezítette a munkát. 2012-ben ez a tényező elenyésző (néhány fő) mértékben jelent meg, sokkal inkább az jelentett problémát és különbséget, hogy nem tudták pontosan hogyan álljanak neki a feladatnak, de ezt minden esetben sikerült megoldaniuk (motivált hallgatók, jó csapatmunka, feladatmegosztás). 2010-ben és 2012-ben is voltak, akik passzívan álltak a feladathoz és nem vették ki megfelelően a részüket a projektből (2012-ben többen dolgoztak az egyetem mellett). Mindhárom kurzus esetében a kultúra tényezője és az ebből fakadó attitűdök voltak, amit eltérésként állapítottak meg a résztvevők.

A csoportoknak kiosztott projektfeladatok egy-egy cég valós problémái köré épültek különösképpen koncentrálna a marketingproblémára. Ebből következően a módszertan egy

további fontos jellemzőjének tartjuk, hogy a projekt-teamek közvetlen/közvetett kapcsolatot tudjanak tartani a cégek kompetens személyeivel. Az első két kurzus alkalmával a magyar cégekkel személyesen is tudtak találkozni a hallgatók, amikor a cég székhelyén végeztek terepszemlét. 2010-ben számos problémájuk volt a hallgatóknak ezzel kapcsolatban, 2011-re a vállalat vezetői már pozitívabban álltak hozzá a projekt-teamekhez. 2012-ben úgy oldottuk fel ezt a problémát (reagálva a korábbi negatív visszajelzésekre), hogy a vállalatokat bevontuk a kurzusba. Minden vezető tartott egy online előadást a vállalatról és a felmerülő problémákról. Ezután a csoport vezetője tartotta a kapcsolatot a cég vezetőjével vagy kijelölt képviselőjével, aminek eredményeképpen a megoldások is sokkal életszerűbbek voltak, mint a korábbi években.

3.2. Kompetenciák és képességek változása a kurzus során

A fent leírtakból egyértelműen kitűnik, hogy a résztvevő hallgatóknak egy többtényezős projektet kellett kezelniük és megoldaniuk. Nemzetközi környezetben kellett megoldani egy valós üzleti problémát, ráadásul hátráltató tényező volt az eltérő időzónák közötti együttműködés. Ezért a kurzus további céljai között szerepelt, hogy olyan kompetenciákat és képességeket kell (ki)fejleszteni, amelyek a valós életben elengedhetetlen lesznek a globális piacon. A kérdőívekben három kérdéssel vizsgáltuk, a hallgatók mely képességeik fejlődését tapasztalták a feladat megoldása közben. Elsőként az elméleti marketingtudásról és annak gyakorlati alkalmazhatóságáról kérdeztük a hallgatókat. A kérdésre három válaszlehetőséget adtak a kérdőív szerkesztői:

- gyakorlati és elméleti tudást egyaránt szereztem a marketing koncepciókkal kapcsolatban
- valamennyi gyakorlati és elméleti tudást egyaránt szereztem a marketing koncepciókkal kapcsolatban
- csekély gyakorlati és elméleti tudást egyaránt szereztem a marketing koncepciókkal kapcsolatban.

Az első két kurzuson az első (2010: 7 fő, 2011: 6 fő) és második (2010: 6 fő, 2011: 7 fő) lehetőségekre érkeztek a válaszok, tehát nagy eltérés nem volt tapasztalható, a 2011-es kurzust ez alapján valamivel hasznosabbnak találták. 2012-ben azonos mértékben jelölték meg az első és második opciót (13-13 fő), de néhány hallgató (5 fő) úgy vélte, hogy csak csekély mértékben fejlődtek ezen a területen, ami ellentmond azokkal a véleményekkel és intézkedéssel, hogy a hallgatók közelebb kerültek a vállalatokhoz és a valós üzleti problémához.

A következő kérdés az analitikus képességek és a kritikai gondolkodásmód területére vonatkozott. A kérdésre három válaszlehetőséget adtak a kérdőív szerkesztői:

- határozottan javította
- javította
- nem javította.

2010-ben a nagy többség úgy értékelte (9fő), egyáltalán nem fejlesztette ezeket a képességeket, míg 2011-ben többségében (9fő) úgy értékelte fejlődtek ezeken a területen (2. lehető-

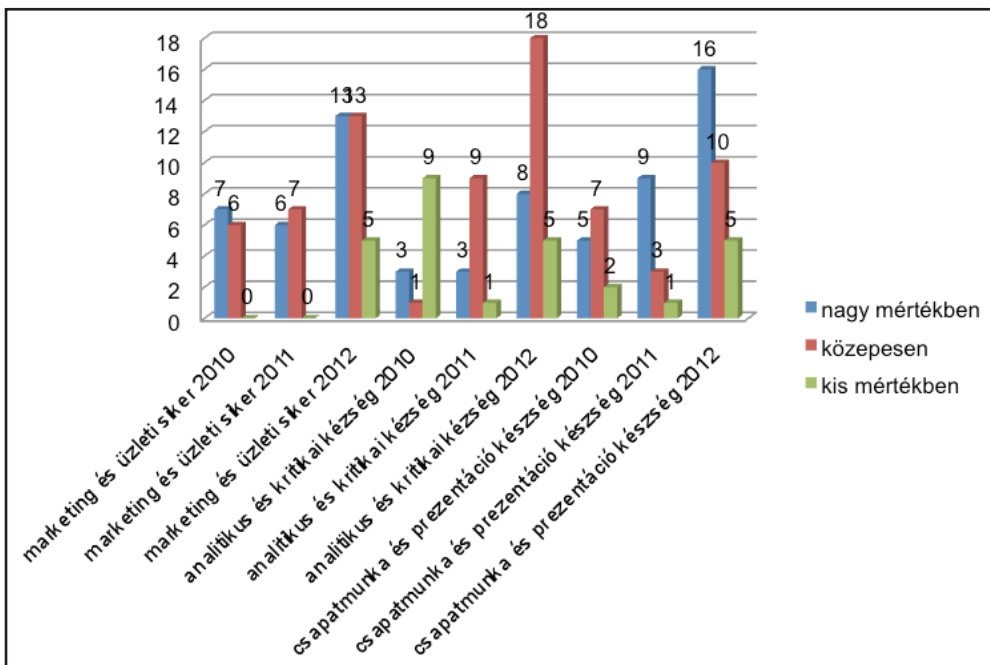

ség). Mindkét évben 3-3 fő választotta az első kategóriát azaz, hogy határozottan javította a fent említett készségeiket. A 2012-es adatok arányaiban azokat eredményeket mutatja, mint 2011-ben, ebben a félévben is a második lehetőséget választották a legtöbben (18 fő) és ezt követte az első opció (8 fő) Ez alapján megállapíthatjuk, hogy 2011 és 2012-ben a hallgatók az analitikus és kritikai képességek területén nagyobb fejlődést mutattak, mint 2010-ben.

A harmadik terület, ami a vizsgálat fókuszpontjában állt: a csapatmunkára való képesség és a prezentációs készségek voltak. 2010-ben 5-en, 2011-ben 9 és 2012-ben 16 állították, hogy nagymértékben hozzájárult ezen képességeik fejlődéséhez a kurzus. Arányaiban ezen a területen a második kurzus mondható a legsikeresebbnek ezt követi a 2012-es majd a 2010-es. Közepes mértékben 2010-ben a válaszadók több mint fele, 2011-ben és 2012-ben a harmada érezte úgy, hogy fejlődtek.

A 2. ábra összefoglalja az egyes készségekben érzékelt fejlődést a három félév során.

2. ábra
Képességek fejlődése a kurzusok során

Forrás: saját szerkesztés

Összefoglalóan elmondhatjuk az ábráról, hogy a hallgatók véleménye szerint a 2011-es kurzus volt a legsikeresebb, hiszen a három félév során ez kapta a legjobb értékeket az analitikus és kritikai készség valamint a csapatmunka és prezentációkészség területén, amiktől csak kis mértékben maradnak el a harmadik kurzus eredményei.

3.3. Módszertani problémák hallgatói szemmel

Mint minden kezdeti fázisban lévő munkánál, a bemutatott együttműködésben is jelentkeznek nem várt események, problémák. Ezeket is szeretnénk volna feltárni, annak érdekében, hogy a jövőben fejleszteni tudjuk az oktatást. Problémákat, észrevételeket mind módszertani, mind a technikai oldalról jeleztek a hallgatók; cikkünkben csak a módszertani fejlesztési lehetőségekre térünk ki.

Mindhárom kurzus hallgatói válaszaiban megjelentek közös elemek. Ezek között első helyen szerepelt a nagyobb mértékű segítségnyújtás az oktatók részéről (elektronikus könyv feltöltése, több vállalat bevonása, oktatói reakcióidő). 2010 és 2011-ben még problémaként jelent meg a vállalati segítségnyújtás hiánya is (céges anyagok, adatok), ami 2012-ben már teljes mértékben eltűnt a kritikus pontok közül, mindenki elégedett volt a cégektől kapott információ mennyiségével és minőségével. 2010-ben még a válaszok között szerepelt a Wimba beszélgetések számának formális növelése és az esetleges negatív ösztönzők (kizárás a csoportból vagy egyénileg történő kurzusteljesítés) kiépítése, azon hallgatókra vonatkozólag, akik passzív módon viselkednek a projektmunka során és nem teljesítik a rájuk bízott feladatot. Ennek objektív értékelésére használhatóak lennének a rendszer által rögzített adatok. 2011 és 2012-ben is meglepően sokan jelezték, hogy örülnének a célok, követelmények és elvárások pontosabb tisztázásának, amit a félév elején kellene a hallgatókkal ismertetni. Egy adott rész pl.: SWOT analízis elkészítése egy adott határidőre. 2012-ben még néhányan több mérföldkövet (határidőt) építenének be a kurzusba, hiszen ahogy egy új keletű szólás mondja: „határidő a legjobb múzsa”.

A fejlődés itt is jól követhető, hiszen 2010-ben még a hallgatók a csoportmunka problémáit szabályoznák formálisan, addig 2011 és 2012-ben a kapott információmennyiséget növelnék a hallgatók a munka megkönnyítése érdekében.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy mennyiben különbözött ez a kurzus, a korábbi online kurzusokhoz képest (akiknek volt korábban). 2010-es hallgatók lényeges különbségként értékelték, hogy korábbiakban nem kellett csapatban dolgozniuk (ez látszott is a hallgatók munkamorálján). Ebből adódóan a kommunikációt többen kifogásolták. 2011-ben 4 főnek még nem volt online kurzusa, emellett jobbító javaslatokat sem tettek. A többi hallgató viszont a korábbi kurzussal ellentétben a kommunikációt emelte ki pozitív értelemben.

Voltak hallgatók, akik kiemelték a mobil technológia előnyeit (iphone-ok elterjedése, androidos telefonok), mások a Wimba számos hasznos funkcióját emelték ki, amit az egyik hallgató felbecsülhetetlennek tartott, hiszen korábban, egy szimpla chat szobán keresztül folyt a kommunikáció. 2012-ben már csak közvetve írtak a kommunikációról. Legtöbben a kurzus felületében látták a legnagyobb eltérést a korábbiakhoz képest. Nehéz volt számukra megszokni a rendszer használatát, ezért javasolták is, hogy vagy kevesebb funkció legyen beépítve vagy legyen valamilyen útmutató, amely bemutatja az egyes rendszerelemek használatát.

A projekt teljesítését, az elért eredményeket eltérő módon értékelték a hallgatók. Az első félévben ambivalens módon sikerült zárni a projektet a csapatok többségének, hiszen

a hallgatók nagy része úgy értékelte, hogy egyénileg sokat dolgozott a projekttel (ellenben voltak hallgatók, akik hosszabb ideig nem törődtek a feladattal), mégis maradt hiányérzetük a végén. 2011 és 2012 is a negatív vélemények a néhány olyan hallgatóra vonatkoztak, akiknek a hozzáállása nem volt megfelelő, de 2010-hez viszonyítva pozitív változás ment végbe, hiszen megpróbálták inkább csapatként funkcionálni. A 2012-es kurzus hallgatói a projekt teljesítését nagyon jónak ítélték, bár a félév elején nem volt egyértelmű számukra, hogyan is kezdjenek neki a feladatnak.

A kurzus során a problémamegoldó készség fejlesztésének első próbája az volt, mennyire tudtak információt szerezni a hallgatók a résztvevő vállalatokról. Ahogy korábban említettük, ehhez vállalati kapcsolatot is biztosítottunk, mégis problémát okozott a hallgatóknak. Így nem meglepő, hogy 2011 és 2012-ben mindegyik hallgató örült volna, ha kaptak volna rövid leírást a résztvevő vállalatokról; és 2011-ben is mindössze 1 fő nem preferálta volna az ilyen jellegű támogatást. Az utolsó kurzuson, bár rövid írott anyagot nem kaptak a hallgatók, de minden vállalat tartott előadást a cégéről és a megoldandó problémáról, ami a korábbi kurzusokhoz képest pozitív fejlődés.

Általánosságban a következő akadályokba ütköztek a hallgatók: 2010-ben a legnagyobb problémát a csapatban való együttműködés jelentette, amit a társakkal való kommunikáció követett a válaszok számát tekintve (alapvetően az első problémából következik). Végül kisebb problémát okozott a technológia (Wimba rendszer). 2011-ben ezzel ellentétben a technikai problémák voltak túlsúlyban. 2 fő volt, aki nem szembesült akadállyal. Néhány ember említette a csapatban való munka nehézségeit. A 2011-es eredményekhez lehet hasonlítani a 2012-es válaszokat, hiszen itt is valamivel többen kritizálták a technikai eszközöket (hang és videó minőség), továbbá fontos észrevétel a későbbiekre nézve, hogy túl soknak találták a hallgatók a kommunikációs eszközöket, ami gyakran félreértésekhez is vezetett (nem tudták pontosan, ki, mit és hova rögzített)

Összességében elmondható, hogy 2010-ben a hallgatóknak személyes problémáik voltak csapattársaikkal, míg 2011-ben a technikai problémák, 2012-ben a kommunikációs zajnak köszönhető hátráltató tényezők voltak túlsúlyban.

Minden nehézség ellenére 2010-ben 12 hallgató válaszolt igennel, míg egy fő nemmel arra a kérdésre, hogy javasolná-e a kurzust más hallgatóknak. 2011 (13 fő) és 2012-ben (31 fő) minden hallgató javasolná a kurzust másoknak is.

4. Következtetések, javaslatok

A megkérdezés és a statisztikai adatok vizsgálata alapján a kurzus sikeresnek volt mondható. A hallgatók összességében elégedettek voltak. A szakirodalom alapján feltételezhető problémák közül a technológia kezelése nem jelentett ugyan gondot, viszont a rendszerben alkalmazható eszközök sokfélesége zavart okozott. Ennek, valamint az eszközhasználati adatoknak ismeretében kijelenthetjük, hogy célszerűbb lenne kevesebb kommunikáció-típust felajánlani és előre rögzíteni kellene, melyik kommunikációs eszköz milyen célt szolgál, a feladatmegoldás melyik fázisában, milyen céllal célszerű alkalmazni. Jól

működő eszköz a beszélgetések és az élő tanterem: ezeket a hallgatók könnyen kezelik és céljukat is értik. A blogok ugyan alkalmazásra kerültek a 2012-es kurzusban, de a hallgatók nem érezték ezek plusz hasznosságát. A wiki felület teljes mértékben kihasználatlan maradt. Ezt annak tudjuk be, hogy a hallgatók – bár a kurzus elején az amerikai partner lehetőséget adott az egyes eszközök megismerésére – nem fordítottak plusz időt annak megértésére, hogyan és mikor érdemes használni ezt az eszközt.

Az elszigeteltség érzését egyetlen hallgató sem említette problémaként. A virtuális csoportok működése során a földrajzi távolság szerepét érzékelték, esetenként a feladatmegoldást nehezítő tényezőként nevezték meg, de az online kurzus során használt kommunikáció segítségével sikerült közösségi érzést kialakítani. 2012-ben ezt nagy mértékben segítette a kurzus elején egy ismerkedő videokonferencia, majd a félév során a vállalatok élő előadásai, ahol a hallgatók nem csak a vállalati szakemberrel, hanem egymással is élőben tudtak beszélni. Szintén a közösségi érzés kialakulásához járulnak hozzá az egyidejű beszélgetések is. 2012-ben ezek száma jelentősen megnövekedett.

Az online tanulási gyakorlat hiánya a német és magyar hallgatóknál jelentkezik leginkább, de ezt problémaként nem jelezték.

Továbbra is találkozunk azonban megoldandó problémákkal. Mindegyik évben volt olyan hallgató, aki kezdetől fogva kevéssé vett részt a csoportja munkájában, ezzel nehezítve a társai munkáját. Ez felveti azt a kérdést, a hallgatók kiválasztásánál milyen további jellemzőkre kellene figyelmet fordítanunk? Eddig figyelembe vettük a hallgatók korábbi tapasztalatait, érdeklődését, nyelvtudását, és szándékát a kurzus teljesítésével kapcsolatban. Kim és társai (2013) javasolják, hogy ezeken túl az online kurzusok során még nagyobb figyelmet kell fordítani a résztvevő hallgatók céljaira és interakciós stílusára. Így a következő félévre már ezeket is tervezzük figyelembe venni.

Liburd és Christensen (2013) egy modellt alkottak, amely arra szolgál, hogy az online kurzusok hallgatóit megtanítsák és motiválják a közösségi média alkalmazások tanulási célú felhasználására. Eszerint nem elég felkínálni a lehetőséget az ilyen eszközök használatára, hanem különböző feladatok, „e-tívítások” alkalmazásával kell a hallgatókat végigvezetni a modell egyes szintjein. Az eddigi kurzusok során a modell első három szintjét (a hallgató online felületen való megjelenése, alapvető online kommunikáció elsajátítása (beszélgetések), információcsere) sikerült elérni. A következőkben törekednünk kell a következő két lépcső, az online kommunikáció segítségével történő építő jellegű vita alkalmazásának és a független, önálló munka, külső hálózat (a feladatmegoldásban segítséget jelentő személyekkel) kiépítésének elérésére.

Mindezekkel a változtatásokkal a kurzus továbbra is kihívást jelent majd a hallgatóknak, ugyanakkor a résztvevők elégedettsége fokozható lesz. A kurzus által biztosított multikulturális környezet, a valódi életből vett feladat, valamint a fejlett információ-technológiai eszközök alkalmazása olyan tapasztalatokkal gazdagítja a hallgatókat, amelyek végzésük után minden bizonnyal hasznukra válik.

HIVATKOZÁSOK

- ¹ wiki: egyik speciális fajtája a hipertext rendszereknek, ami lehetővé teszi azt, hogy a felhasználók (vagy általános esetben bárki) a laphoz új tartalmakat adjanak, vagy azon tartalmat módosítsanak

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BOLING, E. C. – HOUGH, M. – KRINSKY, H. – SALEEM, H. – STEVENS, M. (2012): *Cutting the distance in distance education: Perspectives on what promotes positive, online learning experiences* Internet and Higher Education 15, 118-126. pp.
- HILL, J. R. – SONG, L. – WEST, R. E. (2009): *Social learning theory and web-based learning environments: A review of research and and discussion of implications* The American Journal of Distance Education 23, 88-103 pp.
- HRASTINSKI, S. – JALDEMARK, J. (2012): *How and why do students of higher education participate in online seminars?* Education and Information Technologies 17 253-271 pp.
- KIM, J. – LEE, A. – RYU, H. (2013): *Personality and its effects on learning performance: Design guidelines for an adaptive e-learning system based on a user model*, International Journal of Industrial Ergonomics <http://dx.doi-org/10.1016/j.ergon.2013.03.001> letöltve: 2013. 05. 02.
- LESTER, S. (2013): *Liberalizing cross-border trade in higher education: The coming revolution of online universities* Policy Analysis No. 720 February 5, 2013, Cato Institute
- LIBURD, J. J. – CHRISTENSEN, M. F. (2013): *Using web 2.0 in higher tourism education* Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education 12, 99-108 pp.
- LIBURD, J. J. – TRIBE, J. (2011): *Educated Tourism Advancing the social sciences of tourism 2011* conference proceedings University of Surrey, UK
- LIU, O. L. (2012): *Student evaluation of instruction: In the new paradigm of distance education* Research in Higher Education 53 471-486 pp.
- OVERBAUGH, R. C. – NICKEL, C. E. (2011): *A comparison of student satisfaction and value of academic community between blenden and online sections of an university-level educational foundations course*, Internet and Higher Education 14 (2011) 164-174. pp.
- PARRY, M. (2010): *Tomorrow's College*, The Chronicle of Higher Education, <http://chronicle.com/article/Tomorrows-College/125120/> letöltve: 2013. 05. 02.

